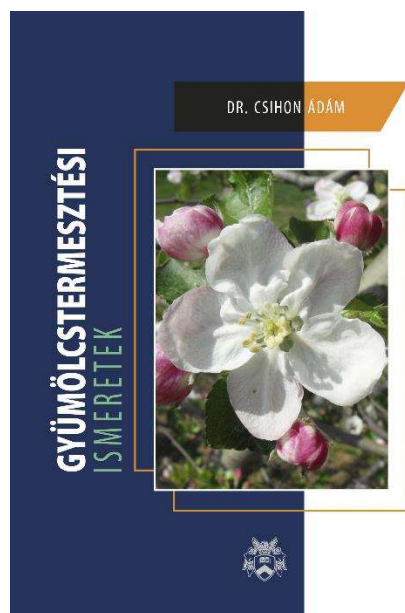

<https://doi.org/10.59424/debreceniszemle/2025/33/2/260-262>

A magyar gyümölcs új utakon

Dr. Csihon Ádám (szerk.): *Gyümölcstermesztési ismeretek*
Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 2024.

A *Gyümölcstermesztési Ismeretek* című kötet dr. Csihon Ádám egyetemi docens szerkesztésében 2024-ben jelent meg e-könyvként és papír alapúan is. A könyvet dr. Apáti Ferenc és Babicz Szabolcs lektorálta és a Debreceni Egyetem Környezetudományi Intézete adta ki. Az olvasó már várt egy új szemléletű és bővített tartalmú szakkönyvet. A debreceni kötet első kiadása is kapcsolódott Papp János kétkötetes munkájához. De 2004 óta is számos új probléma merült fel, legfőképp a termesztési trendek visszaesése kapcsán. 2013-ban 900 ezer tonna volt az országos termés mennyiség, ami 2022-ben 600 ezer tonnára csökkent. A

hallgatók körében és a termesztoők esetében a legújabb modern kérdésekre is választ várnak az olvasók, mert az ültetvények fele versenyképtelen, 70 %-a öntözetlen. A piaci zavarok, a tőkehiány, még a korszerű ültetvényeket is hátrányosan érintette (az EU-n belüli összehasonlításban is). A tőkehiány, a pályázatok problémái, az értékesítésnél a piaci zavarok együttesen befolyásolják a magyar gyümölcs versenyképességét – még a hazai piacon is. Az alma s bizonyos csonthéjasok visszaesése a magyar gyümölcs exportját is befolyásolta. A nagy termés volumen-csökkenést olyan népszerű új fajok, mint a bodza, a dió, vagy a füge s egyéb új gyümölcsök nem voltak képesek ellensúlyozni.

A „debreceni szemlére” hasonlító 356 oldalas kötet legfőbb érdeme a a gyakorlatias termesztési szemlélet, ami tükröződik az egyes fejezetekben. A gyümölcstermesztés nemzetközi trendjei és a hazai helyzet alakulása az 1980-as, 1990-es évekhez képest drámai visszaesést mutatnak. Nem hallgatja el a recenzens, hogy gyümölcstermesztésünk gazdasági, valamint ökológiai gondjait azok helytelen szemléletű átalakítása kétszeresen is megnehezítette, és ezzel a magyar gyümölcs jövője is bizonytalanná vált.

Az országos termesztési adatokból talán a cseresznye, a meggy és a szilva mutat kedvezőbb képet, amit a nemzetközi trendek is befolyásoltak. Ezért indokolt a termesztők felkészítése az eddigieknél nehezebb termesztési követelményekre. Az ökológiai alapok, a talajművelés új irányzatai, az ismétlődő fagyok a vegetációban (kora őszi, téli ismételt, tavaszi, késő tavaszi fagyok), egyre gyakoribb aszályos időszakok, vízlámárvizek satöbbi, új termesztéstechnikai beavatkozásokat igényelnek.

A növényvédelem új feladatai: a kémiai eszközök használatának szűkítése, az egyre több behurcolt kártevő és kórokozó elleni védelem, a gyümölcsstermesztés számára felhasználható területek változásának következtében kialakult helyzet kezelése, legfőképpen pedig a termőhelyek átrajzolása (utak, ipari létesítmények stb. miatt). Az ökológiai termesztés igényei, a gépesítés egyre súlyosabb beruházási feladatai éppen úgy megjelentek, mint a betakarítás egyre szigorúbb követelményei, az árukikészítés szempontjai, és változatlanul fennállnak a tárolási gondok is.

Teljesen új termesztési filozófiát vázol fel a szerző az Új irányok a gyümölcsstermesztésben című 18. fejezetben. A hagyományos gyümölcsstermesztő kis- és közepes méretű üzemek azért nem tudnak jobban és gyorsabban fejlődni, mert nem alakult ki olyan termesztoi összefogás, mint amilyen több EU-s

tagállamban már létezik. Lengyelország talán a legjobb modell, ami sok tekintetben számunkra követendő példa lehetne.

A precíziós gazdálkodás kialakulásának feltétele a gyümölcsstermesztésben „a gyorsan terjedő GPS rendszerek megjelenése volt, melyek fejlődésükkel a terepen végzett mérnöki munka nélkülözhetetlen helyzet-meghatározó eszközévé váltak. A precíziós gazdálkodás olyan termesztési forma, ahol a magas szintű szakismeret informatikai tudással egészül ki. A környezeti tényezők és a növények jellemzőinek feltérképezése így lehetővé teszi egyes területek vagy fák egyedi kezelését az öntözés, a tápanyagellátás, a növényvédelem, a termésszabályzás, valamint a fitotechnikai műveletek elvégzése terén. A különbségek kiküszöbölésével egységesebbé tudjuk tenni a fák növekedését, terméshozását és a gyümölcsminőséget, ami fontos követelmény egy korszerű ültetvényben.”

A távérzékelés mindazon technikákat, módszereket és eszközöket foglalja magában, amelyekkel a földfelszín, tárgy vagy növény megfigyelése anélkül történik, hogy a vizsgált objektum és az érzékelő között közvetlen fizikai kapcsolat létesülne. A passzív távérzékelés a biomassza-előállítás időbeli vizsgálatának hatékony eszköze. Új fogalmak jelennek meg, mint vegetációs index, differenciált vegetációs index. A drónok használata vagy a LIDAR rendszer természetes lesz a jövőben.

A hagyományos gyümölcsstermesztésen nevelkedett szakember egyre nehezebben tájékozódik a legújabb technikai vívmányok sűrűjében. GPS vezérléssel és legújabban mesterséges intelligencia segítségével azonban lehetővé teszik az ültetvény rendszeres megfigyelését.

Talán a legtöbbet az olvasó a termésbiztonság gyakorlati módszereiből ért meg: 1. Tavaszi fagyok 2. Jégesők 3. Túl magas hőmérséklet a vegetációs időszakban 4. Téli fagyok 5. Túl magas hőmérséklet a téli nyugalmi időszakban 6. Zivatarok, szélviharok 7. Őszi fagyok. Ebben a fejezetben több olyan módszer is szerepel, amelyet a kistermelők is talán jobban ismernek; kérdés, mennyire van anyagi forrásuk a kivitelezésre. Ezek részben fizikai módszerek, kémiai eszközök, és természetesen a

vízellátás is szükséges. A jéggháló alkalmazása új mezoklimatikus problémák forrása lehet.

*

Szövegközben 41 ábra, a mellékletben 172 kép segíti a tájékozódást. Az irodalomjegyzék részben tájékoztat az új ismeretekről. Sajnálatosnak érzem, hogy a Borhidi-Surányi féle történeti ökológiai rendszer kimaradt a kötetből, és hiányolom, hogy a gyümölcs külkereskedelmi értékelése nem történt meg, pedig a minőségi magyar gyümölcs nemzetközi piacra jutását jobban kellene hangsúlyozni.

Surányi Dezső
agrobiológus, művelődéstörténész
ny. egyetemi tanár,